

Annales

Instituti

Archaeologici

VIII - 2012

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
Fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko Tomičić

Izvršni urednik/Desk editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehnički urednik/Technical editor

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Suzana Čule

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)
Suzana Čule (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

Tisak/Printed by

ZRINSKI d. d., Čakovec

Naklada/Circulation

600 primjeraka/ Copies

©Institut of archaeology, Zagreb 2012.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, probna arheološka istraživanja 2011. godine
- 14** **Marko Dizdar**
Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji obilaznice Vinkovci zapad – Mirkovci
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2011.
- 23** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari - crkva sv. Lovre 2011. godine
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Marko Dizdar
Probna istraživanja kasnobrončanodobnog groblja Migalovci – Vivodine
- 33** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Probna istraživanja u Malom Bilaču 2011. godine
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011.
- 41** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Pokusna istraživanja visinskog prapovijesnog naselja na Plišu kod Velike
- 46** **Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2011. godini
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološko istraživanje 2011. godine
- 58** **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica
Arheološka istraživanja crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gori od 2008. do 2011. godine
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
Zaštitna istraživanja nalazišta AN 5 Poljana Križevačka 2 na trasi autoceste A12 Sv. Helena – GP Gola

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin, trial archaeological excavations 2011
- 14** **Marko Dizdar**
Field survey and trial excavations on the area of the construction of the Vinkovci zapad - Mirkovci bypass
- 18** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2011
- 23** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological research of the site Crkvari - St. Lawrence Church in 2011
- 29** **Daria Ložnjak Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Marko Dizdar
Trial excavations of the Late Bronze Age cemetery Migalovci – Vivodine
- 33** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial excavations in Mali Bilač 2011
- 37** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica Sjenjak 2011
- 41** **Marko Dizdar**
Hrvoje Potrebica
Trial Excavation of prehistoric hilltop settlement on Pliš near Velika
- 46** **Marko Dizdar**
The results of the research of the La Tène culture cemetery Zvonimirovo – Veliko Polje in 2011
- 52** **Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, archaeological research 2011
- 58** **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica
Archaeological excavations of the church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Gora during the period from 2008 until 2011
- 63** **Daria Ložnjak Dizdar**
Rescue excavations of the site AN 5 Poljana Križevačka 2 on the route of the highway A12 St. Helena – GP Gola

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

Rezultati četvrte sezone arheoloških iskopavanja na lokalitetu Kalnik-Igrišće

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunck
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, otok Sv. Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2011.

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, sjever – zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoceste Zagreb – Sisak

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 6 Gornji Vukojevac na trasi auto-ceste Zagreb – Sisak u 2011. godini

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivanju godine 2011.

95 **Tatjana Tkalčec**

Konzervatorski radovi na burgu Vrbovcu u Klenovcu Humskom 2011. godine

98 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Crikvenica – *Ad turres*, prošlogodišnja terenska istraživanja 2011. godine, projekt eksperimentalne arheologije i novi nalazi distribucije crikveničkih keramičarskih proizvoda

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Arheološko-konzervatorska istraživanja lokaliteta Stancija Blek kod Tara u 2011. g.

69 **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

The results of the fourth season of archaeological research at Kalnik-Igrišće site

74 **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunck
Vlasta Begović
Marinko Petrić

Hvar, Island of Sv. Klement, Soline Bay, Archaeological Excavations 2011

79 **Kornelija Minichreiter**
Zorko Marković

Donji Vukojevac, north - rescue archaeological excavations on the Zagreb - Sisak highway

85 **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of AN 6 Gornji Vukojevac site on the Zagreb – Sisak highway route during 2011

90 **Juraj Belaj**
Filomena Sirovica

Archaeological excavations at the Stari Grad site, Ivanec, 2011

95 **Tatjana Tkalčec**

Conservation works on the Vrbovec castle, Klenovec Humski in 2011

98 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Crikvenica - Ad turres, 2011 field research, experimental archaeology project and a new evidence of the distribution of ceramic products from Crikvenica

103 **Bartul Šiljeg**
Vladimir Kovačić
Ana Konestra

Archaeological and conservation research of the Stancija Blek site near Tar in 2011

Terenski pregledi

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Terenski pregled arheoloških lokaliteta u Valpovštini 2011.

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Rezultati rekognosciranja arheoloških terena oko Našica 2011. godine

115 **Tatjana Tkalčec**

Rekognosciranje srednjovjekovnih gradišta na području bilogorskog kraja i Zapadne Slavonije 2011. g.

129 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na prostoru izgradnje vodocrpilišta "OSEKOVO"

133 **Hrvoje Kalafatić**

Terenski pregled na trasi izgradnje sjeverne zaobilaznice mjesta Prelog u Međimurju

137 **Asja Tonc**

Terenski pregled područja izgradnje nove obilaznice grada Zagreba

Field Surveys

108 **Zorko Marković**
Mirjana Paušak

Archaeological Field Survey of sites in the Valpovo Area in 2011

111 **Zorko Marković**
Danimirka Podunavac
Jasna Jurković

Results of Archaeological Field Survey of the Našice Area in 2011

115 **Tatjana Tkalčec**

Field survey of the mediaeval earthen fortifications in Bilogora region and the Western Slavonia during 2011

129 **Hrvoje Kalafatić**

Field survey of the Osekovo water wells construction area

133 **Hrvoje Kalafatić**

Field Survey on the route of the construction of the northern bypass of Prelog in Međimurje

137 **Asja Tonc**

Field survey of the area of the construction of the new Zagreb bypass

Eksperimentalna arheologija

145 Andreja Kudelić

Eksperimentalno testiranje prapovijesne arheološke tvorevine i rezultati pečenja keramike na otvorenoj vatri

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Eksperimentalna arheologija - gradnja replike rimske keramičarske peći u Crikvenici

155 Ivana Ožanić Roguljić

Povijesno - arheološke manifestacije (Rimska noć u Naroni, Dani Dioklecijana)

Experimental archaeology

145 Andreja Kudelić

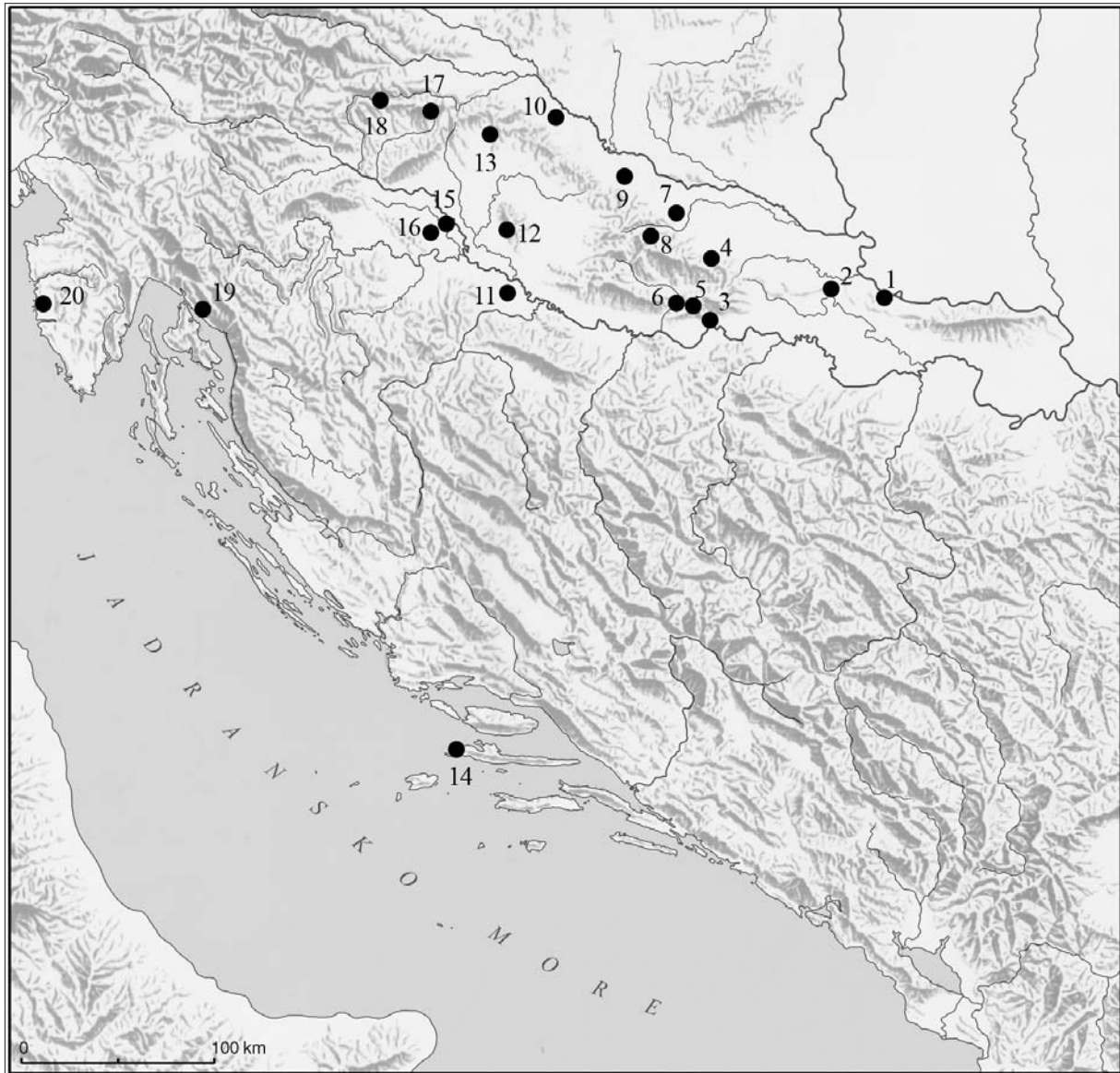
Experimental testing of prehistoric archaeological features and the results of firing pottery on an open fire

**149 Goranka Lipovac Vrkljan
Bartul Šiljeg
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra**

Experimental Archaeology - a replica of a Roman pottery kiln

155 Ivana Ožanić Roguljić

Historical - archaeological manifestations (Roman night in Naroni, Diocletian Days)

1. Sotin
2. Vinkovci zapad – Mirkovci
3. Slavonski Brod Galovo
4. Crkvari
5. Migalovci-Vivodine
6. Mali Bilač
7. Nova Bukovica Sjenjak
8. Pliš kod Velike
9. Zvonimirovo – Veliko polje
10. Torčec-Crikvišće
11. Gora
12. AN 5 Poljana Križevačka
13. Kalnik-Igrišće
14. Sv. Klement – Soline
15. Donji Vukojevac
16. AN 6 Gornji Vukojevac
17. Ivanec Stari Grad
18. Klenovec Humski-Plemićki grad Vrbovec
19. Crikvenica – Igralište
20. Stancija Blek-Tar

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji obilaznice Vinkovci zapad – Mirkovci

Field survey and trial excavations on the area of the construction of the Vinkovci zapad - Mirkovci bypass

Marko Dizdar

Primljeno/Received: 31.03.2012.
Prihvaćeno/Accepted: 31.03.2012.

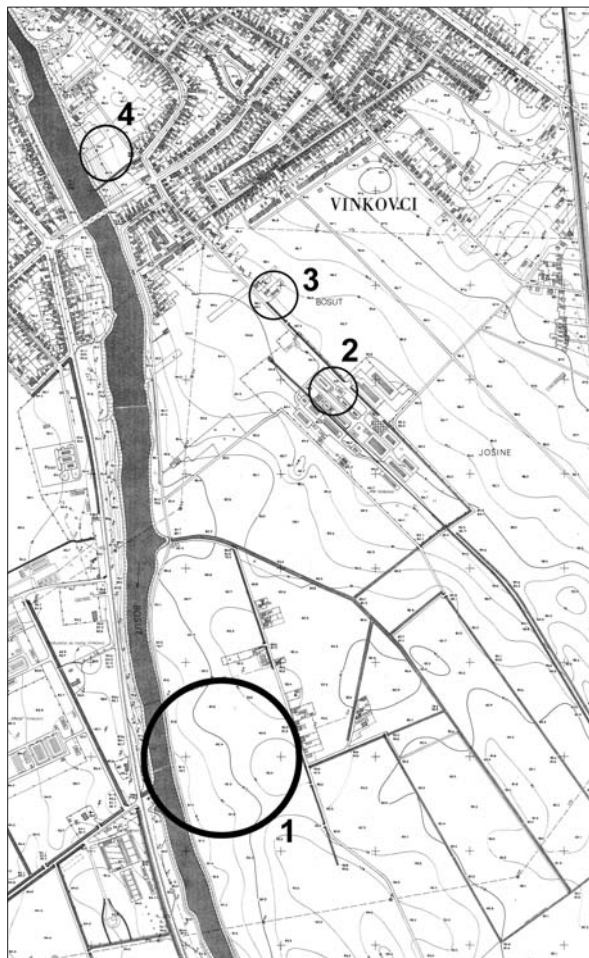
U terenskom pregledu i probnim iskopavanjima na izgradnji dijela obilaznice grada Vinkovaca zabilježeno je dosad nepoznato arheološko nalazište na Jošinama. Obilaznica prolazi južnim rubom grada te prelazi preko rijeke Bosut i blagog uzvišenja s njegove istočne strane na čijoj su površini prikupljeni keramički nalazi koji su ukazivali na postojanje prapovijesnog i srednjovjekovnog nalazišta. Nalazi su pripisani neolitičkim stačevačkoj i sopotskoj kulturi, a izdvojeni su i ulomci iz kasnog srednjeg vijeka. S obzirom da je prostor Vinkovaca iznimno bogat arheološkim nalazištima iz svih razdoblja, od kojih je tek manji dio istražen, zaštitno iskopavanje nalazišta Jošine omogućiti će prikupljanje dosad slabo poznatih spoznaja o infrastrukturi jednog prapovijesnog i srednjovjekovnog naselja smještenog na izduženom blagom uzvišenju uz rijeku Bosut.

Ključne riječi: terenski pregled, probna iskopavanja, Vinkovci, prapovijest, neolitik, srednji vijek, naselje
Key words: field survey, trial excavations, Vinkovci, prehistory, Neolithic, Middle Ages, the settlement

Sl. 1 Položaj AN 1 Vinkovci - Jošine.

Fig. 1 Location of AN 1 Vinkovci - Jošine.

Sl. 2 Arheološka nalazišta u jugoistočnom dijelu Vinkovaca – 1: Jošine; 2: Silos; 3: Ul. M. Gupca 137; 4: Ervenica-Poljski jarak.

Fig. 2 Archaeological sites in the southeastern part of Vinkovci – 1: Jošine; 2: Silos; 3: 137 Matija Gubec Street, 4: Ervenica - Poljski Jarak.

Usljed nastavka izgradnje obilaznice grada Vinkovaca (Vukovarsko-srijemska županija), odnosno dijela dionice Vinkovci zapad – Mirkovci, provedeni su terenski pregled trase obilaznice i probna iskopavanja.¹ Obilaznica prolazi južnim rubom grada sa zapadne strane Bosuta (sl. 1), prelazi preko novoizgrađenog mosta preko Bosuta i završava na istočnoj strani rijeke gdje su od ranije već bila poznata neka arheološka nalazišta (sl. 2).

U prvoj fazi istraživanja proveden je intenzivni terenski pregled trase obilaznice s pristupnim cestama, ali i susjednih oranica koji je pokazao postojanje arheološkog nalazišta AN 1 Vinkovci – Jošine (0+135 – 0+380) smještenog na blagom uzvišenju s istočne strane Bosuta. Sjeverni dio Jošina odijeljen je istoimenom potokom od susjednog položaja Ervenice na kojem su u brojnim manjim zaštitnim iskopavanjima zabilježeni nalazi iz svih razdoblja.

Na površini oranica na Jošinama prikupljeni su brojni keramički ulomci, zatim ulomci kućnoga lijepa i opeka te mikroliti koji se rasprostiru nekih dvjestotinjak metara od istočne obale Bosuta, pri čemu je najveća koncentracija nalaza bila na zapadnoj padini i vrhu uzvisine koja slijedi tok Bosuta (sl. 3). Kao potvrdu postojanja nalazišta provedeno je probno iskopavanje četiri duge sonde širine 1,20 m koje su najčešće bile položene po središnjoj osi trasi obilaznice ili poprečno na nju. U svim probnim sondama, ispod sloja humusa debljine oko 0,50

Sl. 3 Pogled na AN 1 Vinkovci - Jošine (snimio: M. Dizdar).

Fig. 3 View of AN 1 Vinkovci - Jošine (photo by: M. Dizdar).

m, izdvojen je sloj smeđe do tamnosmeđe ilovače u kojoj su prepoznate brojne zapune ukopanih objekata koje ukazuju na znatan intenzitet naseljavanja ovog pogodnog položaja uz Bosut (sl. 4–5). Ostaci arheoloških slojeva u probnim iskopima nisu izdvojeni. Probna iskopavanja na središnjem dijelu nalazišta pokazala su kako postoje najmanje dva horizonta stanovanja – jedan izdvojen ispod sloja humusa s ukopima srednjovjekovnih objekata u sloj tamnosmeđe ilovače te na rubovima nalazišta i prapovijesnim, te drugi horizont sa zapunama koje se uočavaju u sloju smeđe ilovače koja se nalazi iznad zdravice. Zdravica se, ovisno o dijelu nalazišta, pojavljuje na dubini od 0,50 m do 1,20 m. Zapune su potom zatrpane kako bi se u cijelosti mogle istražiti u zaštitnim iskopavanjima (sl. 4–5). Na osnovi rezultata probnog iskopavanja definirana je površina zaštitnih istraživanja koja iznosi oko 10.600 m².

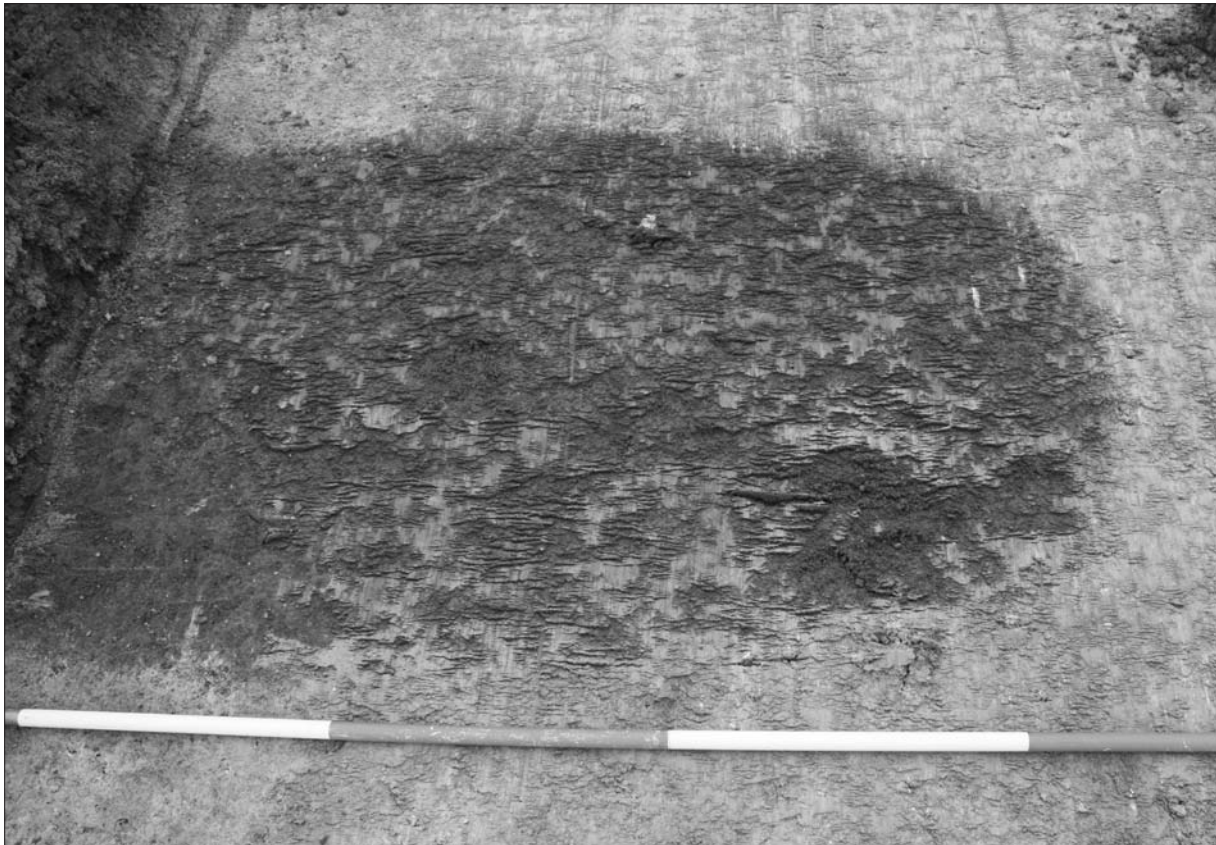
U terenskom pregledu i tijekom probnog iskopavanja pronađeni su keramički i kameni nalazi koji omogućavaju vremensko određenje nalazišta, a mogu se pripisati razdobljima neolitika (starčevačka i sopotska kultura) te srednjem vijeku. To odgovara dosadašnjim spoznajama o nalazištima smještenim u jugoistočnom dijelu Vinkovaca gdje su u prijašnjim istraživanjima upravo najbrojniji nalazi iz ova dva razdoblja (sl. 2).

Naselje starčevačke kulture zabilježeno je na susjednom položaju Ervenice koja je od Jošina odijeljena istoimenim potokom (Dimitrijević 1979: 135; Krznarić Škrivanko 1999: 12). Na južnom dijelu Ervenice poznati su i nalazi rane faze sopotske kulture. Upravo je prostor Vinkovaca prepoznatljiv po brojnim nalazištima eponimne sopotske kulture, čiji su nalazi zabilježeni i na nedalekom položaju u ulici M. Gupca 137 (sl. 2: 3). U zaštitnim istraživanjima provedenim 1997. godine otkriven je dio naselja koji se, na osnovi keramičkih nalaza, datira u ranu fazu sopotske kulture (Krznarić Škrivanko 1997; 1999: 17–18). Još jedno naselje sopotske kulture dokumentirano je na položaju Trbušanci koje je smješteno na blagom uzvišenju u meandru Bosuta oko 2 km južnije od Jošina (Dimitrijević 1966: 37; 1979: 135; Krznarić Škrivanko 1999: 18; 2008: 58–59).

Dosad otkrivena naselja sopotske kulture na području grada Vinkovaca smještena su na blago povišenim položajima uz obalu Bosuta te potvrđuju iznimnu važnost prostora Vinkovaca u poznavanju infrastrukture kao i materijalne ostavštine eponimne sopotske kulture. O tome će još bolje posvjedočiti rezultati zaštitnih istraživanja nalazišta na Jošinama koja će obuhvatiti dosad najveću površinu jednog naselja sopotske kulture u Pobosučju.

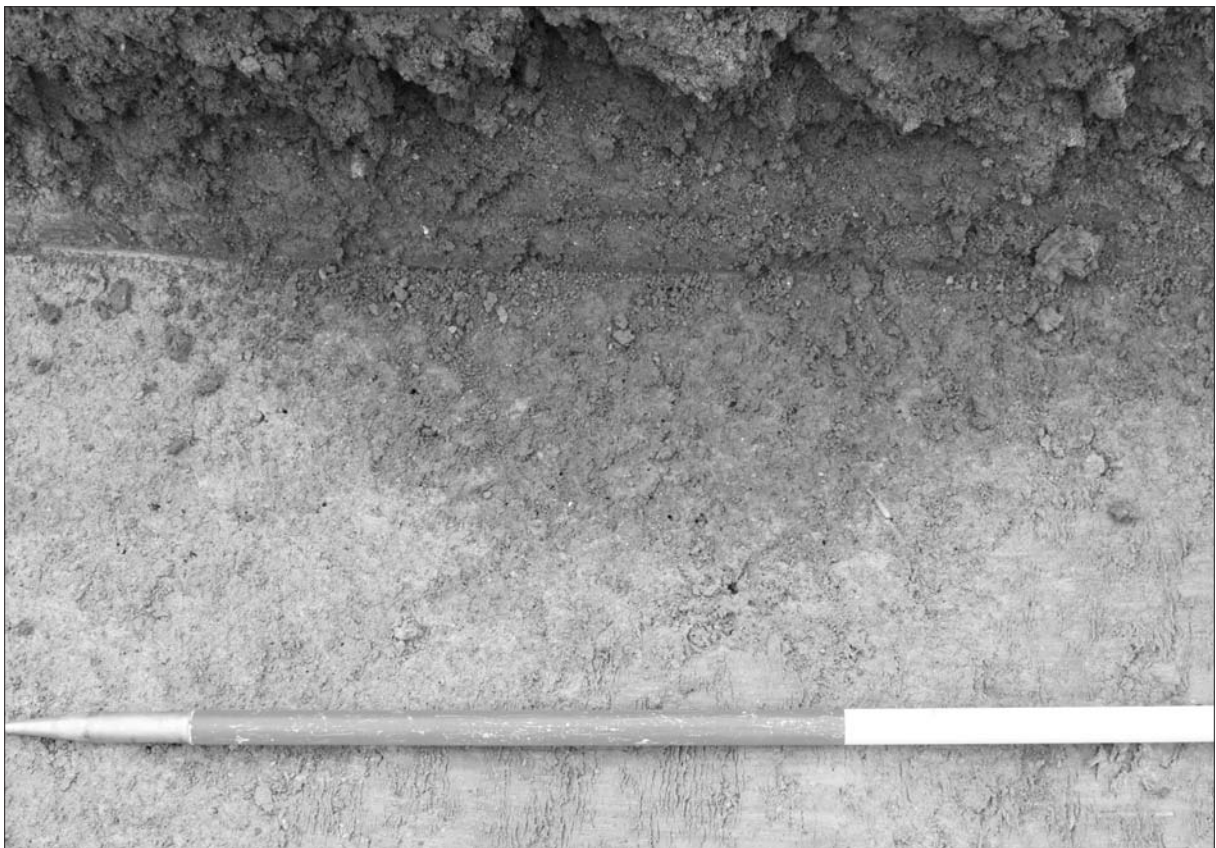
Iako u terenskom pregledu i probnim iskopavanjima nisu zabilježeni nalazi iz drugih razdoblja, nikako ih ne treba isključiti, budući da su poznati sa susjednog položaja Ervenice, posebno njezinog južnog dijela. Tako su nedaleko od novog mosta (sl.

¹ Terenski pregled i probna iskopavanja provedeni su od travnja do studenog 2011. godine, a financirani su sredstvima Hrvatskih cesta d.o.o. Koordinator od strane Investitora bio je gosp. Franjo Šokac kojem se zahvaljujemo na suradnji.

Sl. 4 Zapuna jame sopotske kulture (snimio: M. Vojtek).

Fig. 4 Filling of the pit of the Sopot culture (photo by: M. Vojtek).

Sl. 5 Zapuna jame sopotske kulture (snimio: M. Vojtek).

Fig. 5 Filling of the pit of the Sopot culture (photo by: M. Vojtek).

2: 4) pronađeni nalazi kostolačke kulture (Krznarić Škrivanko 1999a: 22), a na istom položaju zabilježeni su i keramički ulomci srednjobrončanodobne Belegiš I grupe (Dizdar 1999: 32). Na nedalekom položaju Silosa (sl. 2: 2) pronađena su dva kosturna groba iz mlađe faze starijeg željeznog doba (Majnarić-Pandžić 1980), dok je naselje latenske kulture dokumentirano na Ervenici (Dimitrijević 1979: 146; Dizdar 1999a: 42, 45). Na južnom dijelu Ervenice pronađene su i rimske keramičarske peći (Iskra-Janošić 1999). Na položaju Dionice, koji se nalazi nekoliko stotina metara južnije uz Bosut od Jošina, također se spominju rimski nalazi (Krznarić Škrivanko 2008: 59).

Ulomci kasnosrednjovjekovne keramike prikupljeni na Jošinama ukazuju na postojanje manjeg naselja kakva su česta na području grada Vinkovaca, posebno na blagim uzvišenjima položenim uz obale Bosuta. Kasnosrednjovjekovni nalazi zabilježeni su na nedalekim položajima Dionice (Krznarić Škrivanko 2008: 59) i Trbušanci (Petković 2006: 230–231, 343), dok se naselje Milovanci nalazilo prema sjeveroistoku i današnjim Mirkovcima (Petković 2006: 231, 342–343).

Buduća zaštitna istraživanja nalazišta AN 1 Vinkovci-Jošine na trasi obilaznice grada Vinkovaca, na kojem su zabilježeni brojni površinski nalazi, omogućiti će prikupljanje novih spoznaja o naseljenosti Vinkovaca tijekom neolitika i kasnog srednjeg vijeka, pri čemu će iskopavanje veće površine nalazišta posvjedočiti o infrastrukturi naselja eponimne sopot-ske kulture.

Literatura:

- Dimitrijević, S. 1966, Rezultati arheoloških iskopavanja na području vinkovačkog muzeja od 1957. do 1965. god., in: *20 godina muzeja Vinkovci*, Vinkovci, 35–99.
- Dimitrijević, S. 1979, Arheološka topografija i izbor arheoloških nalaza s vinkovačkog tla, in: *Corolla memoriae Iosepho Brunšmid dicata, Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, sv. 4, Vinkovci, 133–282.
- Dizdar, M. 1999, Brončano doba, in: *Vinkovci u svijetu arheologije*, Vinkovci, 31–37.
- Dizdar, M. 1999a, Željezno doba, in: *Vinkovci u svijetu arheologije*, Vinkovci, 39–48.
- Iskra-Janošić, I. 1999, Rimsko razdoblje, in: *Vinkovci u svijetu arheologije*, Vinkovci, 51–63.
- Krznarić Škrivanko, M. 1997, Prapovijesno naselje na Ervenici u Vinkovcima, *Opuscula Archaeologica*, 21, 205–215.
- Krznarić Škrivanko, M. 1999, Mlađe kameno doba, in: *Vinkovci u svijetu arheologije*, Vinkovci, 11–19.
- Krznarić Škrivanko, M. 1999a, Bakreno i rano brončano doba, in: *Vinkovci u svijetu arheologije*, Vinkovci, 21–29.
- Krznarić Škrivanko, M. 2008, Kanal Dunav – Sava (op. Nuštar, Vinkovci), *Hrvatski arheološki godišnjak*, 4/2007, 58–61.
- Majnarić-Pandžić, N. 1980, Vinkovci kod Silosa-kasnohalštatski grobovi, *Arheološki Pregled*, 21, 39–40.
- Petković, D. 2006, *Srednjovjekovna naselja sjeverozapadnog dijela vinkovačkog kraja*, Acta musei cibalensis 3, Nova serija, broj 1, Gradski muzej Vinkovci, Vinkovci.

Summary:

During the field survey and trial excavations in the area of the construction of the Vinkovci bypass an unknown site was recorded. The bypass passes through the southern outskirts of the town (Fig. 1) and crosses the Bosut River and mild elevation on its eastern side. On the surface of this elevation, the finds that indicate the existence of prehistoric and medieval site AN 1 Vinkovci - Jošine were collected. The northern part of Jošine is separated from the adjacent site Ervenica by the creek of the same name. At the site Ervenica finds from various periods were registered during a number of small-scale excavations (Fig. 2). On the surface of ploughland on the site Jošine a number of fragments of pottery, fragments of daub and bricks as well as microliths that spread across some two hundred meters from the eastern coast of the Bosut river were collected (Fig. 3). Trial excavations in the central part of the site revealed that there are at least two horizons of settling - one with the of medieval burials and other with prehistoric (Fig. 4–5). Based on the results of trial excavation, the surface area for the rescue excavations spreading on 10,600 m² was defined. During the field survey and trial excavations ceramic and lithic finds were collected which set the time frame for the site, i.e. the Neolithic period (Starčevo and Sopot cultures) and the Late Middle Ages. Future rescue excavations of the site AN 1 Vinkovci - Jošine will enable the gathering of new knowledge about the population of Vinkovci during the Neolithic and Late Middle Ages. The excavation of the larger area of the site will have attested the infrastructure of the settlement of the eponymous Sopot culture.